

Un dissabte de primavera

Isidre Grau

Editorial Trípodè

TRÍPODE

Títol: *Un dissabte de primavera*

Primera edició: Febrer de 2020

© Isidre Grau Antolí

© D'aquesta edició: Pilar Blasco Prim. Editorial Trípod

Carrer Aribau, 114, entl.4a. Barcelona, 08036

www.tripode.cat

Instagram: www.instagram.com/editorialtripode/

Facebook: www.facebook.com/TripodeEditorial/

Twitter: twitter.com/Ed_Tripode

Disseny i maquetació: Elma Presas

Impressió: Romanyà Valls

Imprès a Catalunya

ISBN: 978-84-120651-5-2

Dipòsit legal: B 2317-2020

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot realitzar amb el permís dels seus titulars, a part de les excepcions previstes per la llei. Adreceu-vos a CEDRO si necessiteu fotocopiar-ne o escanejar-ne fragments.

Bufa un gregal moderat

Bufa un gregal moderat, domina una frescor plàcida, i de tant en tant apareixen unes ratxes de llevant que esveren el mar de nit. Llavors és quan més m'agrada observar la costa, voleiant amunt i avall, atenta a les onades que despunten de la negror, com si protestessin. L'espectacle s'ho mereix. És una quietud fosca fins que de sobte la lluna il·lumina les crestes blanques, tan efímeres com insistents. Un espectacle sense espectadors, que a aquestes hores la gent sensata dorm. Només els esperits desvagats ens hi podem entretenir, si no ens acuiten les urgències. Avui és una de tantes i tantes nits que sobrevolo el camí de ronda de Calamarca, sense res millor que contemplar l'espetic de l'aigua contra les roques que serveixen de mur de contenció. És el meu lloc preferit per esperar que es faci de dia, plenament de dia, quan els meus es desperten i puc estar a l'aguait de què fan i què deixen de fer, amb aquesta tendència tan seva a convertir els petits incidents en grans amenaces, tan breus com les onades que aixeca el llevant. No és cosa meva, no és cosa meva, m'ho repeteixo mil vegades; ja sé que no hi tinc res a dir, ni a fer; que són cinc anys des que la malaltia em van arrancar d'aquest món i he perdut tots els drets a intervenir-hi.

No hi soc, no hi soc; ningú no s'ha d'adonar que m'ho continuo mirant tot amb la passió de quan era viva. Ells dos no han de saber que estic alerta dels seus maldecaps, de tot el que els pugui espatllar la bona vida. És clar que he perdut la veu, però no uns altres ulls i unes altres orelles, gens carnals. El meu únic mèrit ha de ser que ells facin cas de les veus que jo els pugui insuflar a dins. Perquè, en els moments més crítics, quan els neguits els emboiren l'enteniment, sempre va bé que algú pensi per ells amb nitidesa. Malgrat que no és pas segur que sempre em facin cas, la cosa vol molta paciència i discreció, sort que ja estic avesada a les eternes vetlles i sovint m'he d'alimentar de la persistència del mar. Avui em cal més que mai el seu exemple, costa molt de fer-se de dia. Fa hores que no paro de resseguir la costa, comptant les onades que s'inflen i s'esberlen contra la pedra; fa hores que sobrevolo la badia de Calamarca, amb les rengleres de llums que ressalten la forma de petxina que li ha donat anomenada. Ja estic cansada de tantes giragonses com una ploma al vent. Per això avui he acabat planejant damunt les torres més enfosquides, camuflades entre la pineda, i ja he passat unes quantes vegades pel cel de La Sarabanda. Quan sé que no, que encara no és hora d'acostar-m'hi; que és inútil, que ells dormen, que en el son ni es recorden de mi. I tanmateix, la casa em crida i no me'n sé apartar gaire. Com cada nit, només hi han deixat el llum del porxo encès, potser per advertir que la torre és un organisme viu, molt més viu que jo, la invisible, la que n'està tan enyorada que es resisteix a oblidar-la. Encara que, de fet, no hi veig cap mal a continuar fidel a una casa.

M'enamora la seva silueta quadrada, amb les dues plantes i el mirador que la corona. M'hi lliguen les llargues hores que hi vaig passar, quan jo era la que feia i desfeia. Ho sé, ho sé, quan surts del propi cos has de renunciar a ficar-te en el dels altres i en els seus assumptes. M'ho proposo cada dia: miraré i callaré. Només els enviaré petits senyals si veig que es compliquen la vida inútilment. M'he d'aguantar, tot i que tal com es presenta el panorama d'aquest dissabte, potser faria millor d'evaporar-me. Sí, en soc perfectament conscient, però la veritat és que torno a ser aquí. Ai, aquí, aquí, aquí... Avui és un dia massa perillós i sembla que ells dos ni se n'adonen.

Despertars

Fa estona que és clar i no hi ha res que es bellugui a La Sarabanda. Ni uns porticons que s'obren, ni un llum que s'en-cén. Calma absoluta, com si aquest hagués de ser un dissabte qualsevol. Està vist que només jo endevino el que se'ls prepara, a aquest parell d'innocents, però si ells sabessin que els vull posar en guàrdia, encara me la carregaria. «Vols parar, Amanda? Descansa en pau d'una punyetera vegada», em diria el meu estimat Estanis.

Sort que, en el fons, no es poden pas queixar, ni ell ni la Guiomar. En cinc anys de no ser-hi, almenys amb el cos, no els he perjudicat mai i, si algun cop he mirat de frenar algun despropòsit dels seus, m'he mogut tan discretament que ni s'han adonat de la meva intervenció, sempre tan subtil. Aquest és el tracte obligat: els morts no ens podem passar de llestos, ni fer la guitza quan els vius insisteixen en els seus errors. Es va acabar el meu temps de remenar les cireres, ja vaig fer prou de deixar-ho tot ben lligat quan em sabia amb els dies comptats. L'Estanis pot ser molt saberut, però no és home d'espavilar-se tot sol, ni d'encertar tothora el que més li convé. En canvi, la Guiomar és llesta per naturalesa —encara que

sovint s'entretengui massa amb els dubtes—, i jo sabia que ella li tenia alguna cosa més que una secreta adoració. És veritat que ell sempre n'ha sabut, d'enlluernar les dones, amb els seus aires de suficiència i els ulls amb què se les menja. Encara crec que la vaig encertar quan els vaig suggerir —ells diuen que exigir— que es casessin; sí, ben casats, amb papers, de manera que no els fos fàcil desdir-se'n. Amb aquell posat d'estar a les últimes, sé que els vaig tocar la fibra sensible, sobretot a ella, que s'ho va prendre com un mandat. «Vols dir, però si tu ho dius...». I ell, descregut, com quan no sap ni cap on mirar. «Ostres! Estàs d'humor, Amanda! Qui t'ha dit que t'has de morir? Va, va, deixa't de punyetes».

L'Estanis mai no ha sabut quina cara fer quan es tracta de remoure els sentiments. Però aquell dia a l'hospital, jo els tenia tots dos ben agafats de les mans, l'un a cada banda del llit, i quan vaig fer que ajuntessin les seves, no es van pas tirar enrere. Ben fort que se les estrenyien, diria que amb un gust molt particular. És clar que va ser més per voluntat de la Guiomar, tan propensa a sobreemocionar-se, i se li van negar els ulls. No sé si era per mi, tan afeblida, o perquè ja s'hi veia, en braços del seu admirat Estanis. I el senyor, tibet com un pal, com si sentís ploure, tot i que se li bellugava la nou del coll i els ulls li espurnejaven, no crec que fos d'afflicció, sinó amb aquell desig furtiu de quan encara es mira les altres dones.

Potser sí que tenien ganes de complaure'm, perquè després d'anar-me'n del món no van trigar ni tres mesos a arreglar els papers. Ells ho deuen saber, però en aquests cinc anys sense mi

no he sentit pas mai que se n'hagin penedit. Rondinen i prou. Ella ha après a calibrar les manies del seu marit i deixa que s'esbravi, amb aquella habilitat tan seva de no donar-se per al·ludida, i així va tirant, tan sinuosa com punyetera, sobretot des que se li va revifar la vocació de pintora que ja li corria per les venes —de petita, diu. No ho fa pas malament, i té la seva cort d'admiradors, malgrat que jo no m'acabo de creure que li vingui per naturalesa. Vull dir que respongui a una autèntica necessitat vital, d'aquelles que t'esclaten a les venes. Em sembla més aviat una forma d'alimentar l'ego, de marcar un territori propi. Si conviu amb un honorable professor, el mínim és ser una artista.

Silenci absolut. Tot a La Sarabanda continua adormit. Ni indicis de moviment. El temps galopa i després hauran de córrer, amb aquells nervis que els esgoten. Jo ja estaria en peu de guerra.

Però dic que no i ha de ser que no. Ja s'ho faran. Prometo que no em ficaré en res; quieta, ben muda. M'aguantaré, m'aguantaré, encara que em costi de mantenir la distància. Ja no em toca sentir emocions, encara que de vegades em sacsegen unes esgarrifances, unes vibracions salvatges, com unes enrampades. Si estigués viva, aviat em farien saltar.

Sí, ho tinc decidit, deixaré que facin la seva. Si s'equivoquen, ja s'ho trobaran. M'hauria d'esfumar, sí, però no, no els donaré aquest gust. El dissabte es presenta molt enrevessat i ells dos no estan acostumats a gaire trasbals, encara menys

dins la seva campana de vidre. Si penso en els tres anys que hi duen reclosos, em sobren els dits d'una mà per comptar les visites que hi han rebut, i no diguem els que s'hi han quedat a dinar: zero. Sense anar més lluny, l'estiu passat quan va venir de Filadèlfia la nostra filla —de l'Estanis i meva, vull dir—, amb el gendre americà i les tres criatures, van acabar tots al restaurant. Que si la Guiomar estava preparant una nova exposició i no es podia distreure, que si els havien agafat de sorpresa i això s'avisava, però la veritat és que la noia en va quedar ben decebuda. Un cop més, va trobar el seu pare als llimbs, i els nens era com si no tinguessin avi, de tan poc cas que els feia. Ni se'ls mirava. Encara el recordo amb la cara tensa de quan les circumstàncies el superen. Ni amb totes les meves habilitats, no vaig aconseguir que s'hi posés tranquil.

Tanta austeritat i avui no saben l'enrenou que s'han buscat. No és tan sols que es ficaran a casa dos desconeguts —i jo diria que força més que provocadors i extravagants—, sinó que els han convidat a dinar a la seva taula. Ni més ni menys que la Margot Tuls, la directora del Centre de Dansa, i el seu company —o el que sigui—, en Max Darder, el tècnic que s'ocupa dels cursos per a principiants. Molt joves i lluminosos, però entre tots dos formen una parella que no te l'acabes de creure. Ella és una dona de bandera, que gairebé podria ser la mare d'ell, un mascle tan ben esculpit que se li poden comptar les costelles i els músculs. Se suposa que dormen junts, però no lliguen ni en pintura i les llengües ben informades fan córrer de tot. L'enveja dispara les imaginacions més amorfes,

però a la Guiomar ja li agrada fer com si prescindís de tots els rumors. A ella li han caigut la mar de bé, sobretot la Margot, perquè la considera una dona tan vital, tan energètica, diu, i tots els *tans* que se li encallen a la boca mig oberta quan s'embadaleix amb alguna fantasia. I és que si ella situa algú dalt d'un pedestal, és molt difícil que el faci baixar. Tal com li va passar i encara li passa amb l'Estanis, que no l'hi toquin, i mira que l'home es fa valer. Fins i tot és tan sarcàstic que sovint es passa de cruel amb ella. Hauria de ser més respectuós, però el senyor ja fa segles que va decidir que no es mataria per res ni per ningú i continua pel mateix camí.

L'Estanis és dels que aviat acaben la corda, ni que sigui remugant o delegant les responsabilitats. Per exemple, avui farà com si no tingués res a veure amb la festa que li ha muntat la senyora. Si arribés a comprendre que en serà l'actor principal, potser fugiria. Però sempre li agrada fer l'orni, tirant a desmenjat. No sé de què em queixo, sovint m'adono que aquesta era la clau de l'encant que m'hi va fer caure sense condicions, quan jo tot just n'havia fet vint-i-un i ell ja rondava els trenta. La futura sogra em mirava amb uns ulls de no acabar-s'ho de creure, fins que un dia es va despatxar a gust: «Nena, ja saps el que et fas? Mira que et lligaràs a un ganàpia massa acostumat a anar al seu aire». Però a mi, amb aquella cànvida ceguesa que em dominava, em va sortir de l'ànima: «Sí, ho sé, però és que l'estimo. I sé que ell m'estima». Llavors la dona va sospirar, amb la moral per terra. «Sí, sí, ja conec aquesta cançó... Ve de família. En fi, ja t'ho trobaràs».

Només recordo que aquell dia se'm van enrojolar les galtes i se'm va eixamplar el pit. Estava convençuda de poder-lo lligar tan curt que ell no tindria necessitat de ningú més. Pensant-ho bé, no em vaig equivocar gaire. Durant més de trenta anys no tan sols vam resistir junts, sinó que vam compartir moltes companyies, jocs i experiments. Era quan notàvem tan fort el poder dels cossos, ens fiàvem de la nostra unió i no ens costava posar-la a prova. I per si no n'hi hagués prou, quan vaig comprendre que m'acabaria aviat, em vaig preocupar de no deixar-lo a la intempèrie.

De tot, ja fa massa temps. Ara, sigui com sigui, la Guiomar encara m'està donant les gràcies d'haver-li arreglat la vida. Després del seu primer matrimoni desgraciat, ser l'esposa d'un professor respectable, algú que la necessita com el pa que menja, era la gran oportunitat que difícilment podia somiar. A més, la veritat és que des que ell es va jubilar de la universitat, es van reinventar una vida feta a mida a La Sarabanda. Sí, en aquest espai de records tan meus. Els hauré d'agrair que no hagin fet res —o gairebé res— per esborrar-los, de vegades em reconforta aquesta sensació de compartir-ho tot a tres bandes, la que em fa ser avui aquí.

Al principi tots dos encara van resistir al pis de la ciutat, però després de superar tots els mals que els van ploure amb la jubilació de l'Estanis —des de la diabetis a les complicacions arterials—, van decidir instal·lar-se en aquesta casa i ja no se n'han mogut. Ja fa tres anys d'aquesta dolça monotonia, que a ell li va tan bé per justificar unes investigacions literàries

que mai no acabarà, amb Proust a la sopa, mentre que ella s'ha adaptat la mar de bé a la vida reposada de Calamarca i li troba totes les gràcies. Tot plegat un poble de la costa que cada dia viu més de la fama que li han donat els seus artistes i el turisme, però on res no brilla amb llum pròpia. Ella sí que hi ha trobat prou estímuls per dedicar-se a la pintura i no li falta qui la considera una gran artista. Exposava cada primavera en una sala d'art i cada primer divendres de mes participa en la tertúlia d'artistes calamarquesos a la cafeteria Ipanema. En té prou per sentir-se a la glòria.

Tan sols que el seu Olimp fa poc que ha entrat en turbulències. Fa dues setmanes que va inaugurar la seva exposició anual a la Sala Ziguatán i el mateix dia del vernissatge s'hi va presentar la Margot Tuls, una bellesa imponent, de complexió sòlida però ajustada a mínims, que per alguna cosa és professora de dansa. En el primer recorregut per davant dels quadres va quedar captivada per la força d'un estil tan singular, tan vigorós, va dir. I l'artista es va deixar ensabonar amb un èxtasi que feia temps que no havia experimentat.

—Quin poder cromàtic, quin sentit de les proporcions, quin sensualisme tan inquietant...

Declamava la Margot com si busqués les paraules al cel i les convertís en perles que sorgien de la seva boca molsuda. Mentrestant, la Guiomar ja tenia prou feina a improvisar una certa cura d'humilitat.

—Jo només pinto el que em surt de dins, no em considero res d'extraordinari.

I la Margot que vessa d'entusiasme.

—Sí, sí, et comprenc... Però què me'n dius de la teva audàcia amb els nus femenins!?

—Audàcia? Deuen ser els teus ulls. És clar que sempre he pensat que el cos és el millor vehicle per arribar a l'interior de les persones...

—Ets genial, deliciosament genial!

—Sé que em falta tècnica.

—Sí, sí. Tot el que tu vulguis, però aquí hi ha pur instint, la carn que respira, i una visió personalíssima de tots els temes que abordes.

—Potser sí que...

No era el primer personatge histriònic que la Guiomar havia hagut de capejar, però aquest cop va quedar sobreimpressionada, potser perquè no sempre les lloances rebudes desprenien tant regust de sinceritat. Les paraules ardents de la Margot Tuls li van fer l'efecte d'un xuclador voraginós, com si fos una veu que la cridés des d'unes profunditats insòlites, torbadores. I ella s'hi va deixar anar.

Ara bé, la torbació va ser encara més impactant quan tres dies després la Margot va tornar a la galeria amb el seu company Max, amb ganes de mostrar-li els prodigis que havia descobert. Aquella tarda de maig va coincidir que l'Estanis feia companyia a la Guiomar durant les tedioses hores de guàrdia a la sala i, sense pretendre-ho, van connectar. Aviat es va establir una insòlita complicitat a quatre bandes. O més aviat, dues complicitats a dues bandes. Perquè mentre la Guiomar

recorria un cop més les teles per reinterpretar-les als ulls de la Margot, en Max Darder es va interessar per la novel·la, l'única, que l'Estanis va publicar fa trenta-vuit anys. Sorprenentment, aquell exemplar de mascle alfa, tret d'un anunci de roba íntima, l'havia llegit als seus divuit anys i encara en sabia opinar com si no se li hagués esborrat del pensament.

—Quina criatura, la Sylvine! Penso dedicar un capítol de la meva tesina a les subtileeses eròtiques amb què la vas retratar. Impagable!

—Quina tesina?

Llavors els ulls de l'Estanis es van disparar, amb l'entreceylla arrufada, com sempre que s'olora alguna presa de pèl. Li estava aixecant la camisa, aquell paio?

—No t'alarmis, que jo no tinc res a veure amb la literatura, la meva especialitat són els continguts eròtics en la publicitat subliminal. Algun dia em llicenciaré en Comunicació.

—Però, que no em deies que ets fisioterapeuta i que fas classes de ball?

—Una simple manera de guanyar-me la vida, però aquest no és pas el meu objectiu.

—Increïble. Vull dir que em sembla fantàstic, formidable...

Uns segons de silenci forçat.

—Així que ets un expert en erotisme. És clar que al costat d'una dona com la teva, no m'estranya.

—Ah, la Margot! Sí, és d'una vitalitat excepcional, però hi ha molts més exemples d'erotisme que podríem tenir en consideració.

Llavors no li va demanar que n'hi passés la llista, perquè ja s'estava posant nerviós amb la facilitat que demostrava la Guiomar per deixar-se absorbir. Dedicant-se tant a la Margot, havia desatès altres visitants que deambulaven per la sala. Tot plegat, per un parell de personatges que desapareixerien al cap d'una estona, potser no calia gastar-hi gaire saliva. Però ell continuava somrient a en Max, mentre desfogava els seus re-necs per dins.

El que no era tan previsible és que, dos dies després, la Margot Tuls tornés a la Zigurat, una tarda que la Guiomar estava sola. Només hi havia entrat per fer-li una proposta que ella autoqualificava de magnífica. No tan sols estava absolutament interessada perquè li fes un retrat seu, al preu que fos, sinó que li corria una certa pressa. La Guiomar no estava avesada a resistir tanta determinació i se li va rendir sense condicions. L'Estanis mai no sabia, en rigor, com havien anat els tractes, però aquell vespre la seva dona havia tornat a casa amb el programa d'avui dat i beneït.

—Per cert, dissabte vindrà la Margot Tuls. M'ha encarregat un retrat seu.

—Vindrà, on?

—Aquí, al meu estudi. Calculo que m'ocuparà tot el dia.

—Què?

—Sí, ella i el seu company. Diu que en Max té moltes ganes de continuar parlant amb tu de no sé què de la universitat o de la teva novel·la. Ai, ja no ho recordo, m'ha atabalat tant.

—Ei, ei, ei! Potser que en parlem.

—No, estimat, tu no t'hauràs de preocupar de res. Es quedaran a dinar, però ja he demanat a la Lena que ens faci la cuina.

—Però, però... Què t'has cregut?

—Quin problema hi veus? Va, no siguis tan esquerp. Que el noi té molt interès per saber més de tu i la teva obra.

Les paraules se li van ennuegar. Què hi podia dir ell? En aquesta ocasió no s'hi valia a acusar-la de no haver reflexionat, perquè ho tenia tot ben calculat i era capaç de defensar els detalls amb aquella mena d'alegria als ulls com feia temps que no li veia. Segons ella, tot seria extremament fàcil i natural, seria un dissabte deliciós. Mentre elles dues es dedicarien al quadre, els homes podrien continuar amb la conversa interrompuda a la Ziguirat, consultar llibres o passejar fins al mar. Serien ben lliures. Entremig, hi hauria l'estona de dinar tots quatre, ajudats per la Lena i en Pol, el matrimoni de l'antiga masoveria. A part de les feines de manteniment, de tant en tant se'ls pot demanar algun extra com el dinar que la senyora els ha encolomat avui.

L'Estanis es va quedar tan tallat que la resta de la setmana li ha fet morros, però, que jo sàpiga, no li ha alterat ni una coma les previsions. Ella li ha promès que aquest serà un dissabte diferent, i no en vol parlar més. «Confia en les improvisacions, estimat», li ha xiuxiuejat. I sí, és probable que avui el temps els acompanyi, perquè ahir va ploure, el llevant ha amainat i ara s'està aixecant un dia de primavera amb els colors més exultants que mai. La Sarabanda llueix com en els seus millors moments, amb la torre emblanquinada l'any

passat —amb hores extremes d'en Pol, és clar—, el bosquet de pins al fons i el sostre de moreres a l'entrada, amb aquesta sensació de ser única al món, tant que m'estremeix de goig, perquè encara me la sento una mica meva. Hi vaig viure tants bons moments, sobretot quan les coses se'ns complicaven a la ciutat, i només de trepitjar aquesta torre ja se'ns aclarien. O més ben dit, era ell que tornava a tocar de peus a terra. Per això sempre havia procurat no fer-hi grans canvis i tenia sort d'en Pol —és un dir— que s'ocupava de la jardineria i no hi deixava créixer ni una herba fora de lloc. És clar que aquest airet que puja de mar des de bon matí sempre hi ha fet molt. Tenia raó, el meu sogre, quan se sentia orgullós d'haver triat aquest emplaçament, a tres cantonades del mar, però amb el regust de la terra ferma. La torre i la petita masoveria inalterables enmig d'una illa verda i la desapareguda pèrgola on va aprendre a caminar la nostra filla. Llàstima que aquest parell que hi viuen ara hagin fet escapçar unes quantes moreres per aixecar el pavelló de vidre i alumini que la Guiomar utilitza com a taller de pintura. Ella va dir que li calia una parcel·la de llibertat, i encara que des de lluny em dolgués, vaig pensar que tenia la seva lògica. Llavors no vaig fer res per impedir-ho, ho juro. Què hi farem! No deixa de ser un pegat, però ella hi va insistir tant.

Ben mirat, l'esperit de La Sarabanda continua sent el d'abans, com quan era jo sola a decidir el més convenient, perquè l'Estanis mai no ha estat home d'idees pràctiques i deixava l'estètica al meu càrrec. Ara l'estètica és cosa de la

Guiomar, per descomptat, i jo no hi tinc res a dir, cadascú té els seus gustos. El meu temps es va acabar quan la malaltia va decidir per mi, i també per l'Estanis, que no se l'acabava d'empassar i n'hauria fet una tragèdia. Sort que jo vaig ser a temps d'arreglar-ho tot, i no diran que m'he interferit en res, sempre tan etèria. L'eternitat té estones massa ensopides i no perjudico ningú amb les meves anades i vingudes. I si ells baden, jo bé els he d'advertir. Avui mateix em preocupa el neguit de l'Estanis, i també l'eufòria un pèl postissa de la Guiomar. Ho sento, prometo ser discreta, però no em vull perdre aquest dissabte per res del món.

Què passa?

Oh, per fi! Encara no han tocat les vuit i l'Estanis ja ha encès el llum de les golfes. Mentre la Guiomar continua dormint, ell ha pujat a l'estudi, la seva talaia del món, però en lloc d'asseure's a la taula i concentrar-se en l'interminable treball sobre Proust, veig que no se sap estar quiet. No sé per què, però m'encanta aquest nerviosisme tan peculiar. Remena papers, s'aixeca, va cap a la finestra, consulta el cel i sembla que no li faci gràcia veure'l tan blau. Sento que rondina amb uns papers a les mans. M'agrada escoltar-li els cabdells mentals, que ara m'arriben tan diàfans. Remuga, remuga per dins, però ara comença a llegir, com si fes proves d'entonació amb la seva veu més impostada.